

Nr 12.

Ankom till riksdagens kansli den 28 januari 1944 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar under Utgifter å riksstaten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor.

(3:e och 4:e avd.)

I propositionen nr 1 ha under Utgifter å riksstaten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor, till behandling upptagits här nedan under punkterna 1—3 angivna spörsmål (se statsrådsprotokollet över finansärenden för den 4 januari 1944).

1. Avlönings- och omkostnadsanslagen m. m. Enligt planen för *löneregleringsarbetet* inom statsförvaltningen skulle detta innefatta jämväl en revision av de till avlöningsreglementena hörande tjänsteförteckningarna. En del av denna revision genomfördes vid 1942 års riksdag, då på grundval av framlagda sakkunnigförslag en översyn av civila avlöningsreglementets tjänsteförteckning, huvudsakligen vad angår befattningar inom lönegraderna A 1—A 29, ägde rum.

I ett år 1942 avgivet betänkande angående revision av tjänsteförteckningen i vad avser byråchefs- och rådstjänster m. m. (SOU 1942: 30) framställde 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga förslag angående dels lönegradsplaceringen av byråchefs- och rådstjänster samt därmed likvärdiga tjänster jämte vissa andra befattningar eller grupper av befattningar, dels utbyte av vissa arvoden eller andra förmåner mot höjd lönegradsplacering, dels inordnande under civila avlöningsreglementet av vissa befattningshavargrupper, nämligen justitieråden och regeringsråden samt professorerna vid universiteten och karolinska institutet, dels ock olika specialfrågor på löneområdet. Över betänkandet införskaffades yttranden från vederbörande myndigheter, varjämte ärendet underkastades viss ytterligare utredning. I överensstämmelse med de principer för lönespörsmålen behandling, som tillämpades vid 1943 års riksdag, blevo emellertid de i betänkandet framlagda förslagen icke då upptagna till behandling.

I vad angår statens sinnessjukhus och statens anstalt för fallandesjuka har frågan om revision av tjänsteförteckningen gjorts till föremål för utredning genom särskilda sakkunniga. Dessa ha den 18 januari 1943 avgivit betänkande i ämnet, vari behandlats jämväl vissa spörsmål om lönegradsplacering av personal vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet. Betänkandet har sedermera undergått remissbehandling.

Vid 1942 års riksdag ansågs spørgsmålet om löneställningen för vissa vetenskapligt utbildade tjänstemän böra underkastas en fristående utredning. Betänkande i detta ämne, innefattande förslag angående löneställningen för vetenskapligt utbildade tjänstemän vid statens arkiv, bibliotek och museer, har den 22 december 1942 avgivits av tillkallade sakkunniga. Även detta betänkande har varit föremål för remissbehandling.

Ytterligare en fråga som berör tjänsteförteckningen vid civilförvaltningen, nämligen angående institutionsvaktmästares och motsvarande befattningshavares lönegradsplacering, har underkastats särskild sakkunnigutredning. Denas resultat har framlagts i ett den 20 september 1943 avgivet betänkande, varöver yttranden avgivits av vederbörande myndigheter.

I överensstämmelse med vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av finansplanen anfört rörande lönespørsmålens behandling vid årets budgetarbete har prövningen av de sålunda föreliggande löneregleringsförslagen ansetts böra skjutas till 1945 års riksdag. Frågan om löneställningen för viss icke-ordinarie personal vid statens arkiv, bibliotek och museer upptages dock till behandling under åttonde huvudtiteln.

Enligt förslag i statsverkspropositionen skola länsarkitekterna samt personal vid statens skeppsprovningssanstalt inordnas under civila avlöningsreglementet.

I betänkande den 21 november 1942 (SOU 1942:46) ha 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga framlagt förslag angående revision av tjänsteförteckningen för civilförvaltningen i vad angår tjänstebenämningar och förteckningens uppställning. Häröver ha yttranden avgivits av vederbörande myndigheter. Under nu rådande förhållanden har den sålunda föreliggande utredningen endast i begränsad utsträckning ansetts böra föranleda omedelbara åtgärder. Därutöver förutsattes utredningens resultat skola tjäna till ledning vid prövningen av framdeles uppkommande frågor om tjänstebenämningar och för en successiv anpassning i övrigt av tjänstebenämningarna efter enhetliga principer. I enlighet med de sakkunnigas förslag, som i denna del så gott som allmänt tillstyrkts eller lämnats utan erinran av myndigheterna, ha emellertid tjänstebenämningarna notarie och sekreterare (21, 24 och 26 lönegraderna) ansetts böra i personalförteckningarna för ett flertal verk ändras till byråsekreterare (21 lönegraden) och förste byråsekreterare (24 och 26 lönegraderna).

Vissa andra i ärendet framställda förslag om ändrad tjänstebenämning upptagas till behandling i statsverkspropositionen under de olika huvudtitlarna.

I förevarande sammanhang föreslås ett generellt bemyndigande för Kungl. Maj:t att företaga de ändringar i personalförteckningarna beträffande notarie- och sekreterarenämningarna, vilka sålunda förordats. Bemyndigandet är avsett att anlitas i den mån ej ändring av ifrågavarande personalförteckningar i såväl detta som annat hänseende beslutas vid avlöningsanslagens behandling.

Vad angår den vid militära avlöningsreglementet fogade tjänsteförteckningen är frågan om en särskild sakkunnigberedning för revision av denna tjänsteförteckning fortfarande beroende på övervägande.

För arvodespersonal med stadigvarande anställning ha under krigsåren i begränsad utsträckning företagits *arvodesregleringar* i viss anslutning till löne- och kristilläggsregleringarna för löntagare. Vid 1943 års riksdag lämnades emellertid, i överensstämmelse med då följda riktlinjer för avlöningsfrågors behandling, arvodesnivån i huvudsak oförändrad. Vid årets budgetarbete har prövningen av förekommande frågor om arvodeshöjning, liksom av lönerogleringsfrågorna, i allmänhet ansetts böra uppskjutas till nästa år. Arvodeshöjningar ha därför föreslagits endast i fall där de ansetts oundvikliga med hänsyn till särskilda omständigheter.

Ett betänkande med förslag till reglering av det militära arvodesväsendet har den 19 mars 1943 avgivits av särskilda sakkunniga (SOU 1943: 21). Efter betänkandets remissbehandling har det ansetts erforderligt att företaga viss ytterligare utredning i ärendet. Denna har anförtrotts åt utredningsmän tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 12 november 1943. Den fortsatta utredningen är avsedd att bedrivas så, att förslag i ämnet skall kunna föreläggas årets riksdag.

I fråga om personalstaterna ha krisförhållandena nödvändiggjort samma återhållsamhet som kännetecknat de senaste årens budgetarbete. Uppförandet av *nya befattningar* i personalförteckningarna respektive höjning av medelsanvisningen för personalökning har i riksstatsförslaget begränsats till det fåtal undantagsfall, där krisförhållandena eller nytillkomna arbetsuppgifter och liknande särskilda omständigheter gjort förstärkning av personalorganisationen oundviklig.

Fjolårets riksdag bemyndigade Kungl. Maj:t att i enlighet med av chefen för finansdepartementet i 1941 års statsverksproposition angivna riktlinjer under innevarande budgetår medgiva *överskridande av vissa poster i avlöningsstaterna*, nämligen maximerade poster såväl till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, som till avlöningar till icke-ordinarie personal. Bemyndigandet innebar en förlängning av ett motsvarande för budgetåret 1941/42 lämnat bemyndigande, som hade funnits påkallat dels med hänsyn till de särskilda avlöningskostnaderna för personal, som inkallats till militärtjänstgöring i anledning av förstärkt försvarsberedskap eller partiell mobilisering, dels ock med hänsyn till att den omläggning av avlöningsstaterna för allmänna civiltjänstverksmyndigheter, som genomfördes från och med sistnämnda budgetår, medförde en överflyttning till förenämnda maximerade anslagsposter av vissa avlöningskostnader, som tidigare belastat förslagsvis beräknade poster.

En ytterligare förlängning av bemyndigandet har ansetts påkallad. Sålunda föreslås, att detsamma efter utgången av innevarande budgetår skall äga fortsatt giltighet för budgetåret 1944/45.

Medelsanvisningen under myndigheternas *omkostnadsanslag* har för de senaste budgetåren varit strängt begränsad med hänsyn till det finansiella läget. Liksom förra året har man i årets budgetarbete inriktat sig på att i möjligaste mån hålla den nuvarande kostnadsramen.

Posterna till bränsle, lyse och vatten ha i allmänhet upptagits med oför-

ändrade belopp. I detta sammanhang må anföras, att Kungl. Maj:t genom beslut den 5 november 1943 anbefallt byggnadsstyrelsen att verkställa en översyn över kostnaderna för elektrisk energi beträffande under byggnadsstyrelsens förvaltning stående fastigheter samt att med ledning av undersökningsresultaten vidtaga de åtgärder för nedbringande av dessa kostnader, som må befinnas påkallade.

Jämväl posterna till övriga expenser ha i regel bibehållits oförändrade, där höjningar icke nödvändiggjorts av förändringar i verksamhetens omfattning. Bland annat i syfte att begränsa dessa kostnader har Kungl. Maj:t på föredragning av chefen för kommunikationsdepartementet den 13 november 1943 utfärdat cirkulär till statsmyndigheterna (nr 781) angående standardtyper för kontorsmöbler, avsedda för statliga verk och myndigheter m. m., samt därvid, under erinran att överskott av inventarier kan förväntas uppkomma vid en framtida avveckling av krisförvaltningen, anbefallt statsmyndigheterna att tills vidare i möjligaste mån begränsa sin inventarieanskaffning. I övrigt må nämnas att inom riksräkenskapsverket verkställts en utredning angående myndigheternas anskaffningskostnader i fråga om kontorsmateriel. Av utredningsresultaten framgår, att viss materiel torde kunna anskaffas till lägre priser än vad myndigheterna i allmänhet erhållit. Genom beslut den 5 november 1943 har försvarets fabriksstyrelse anbefallts utreda möjligheterna att nedbringa de i Stockholm belägna civila myndigheternas kostnader för tvätt genom anlåtande av den centrala tvätt- och reparationsanstalt för försvarsväsendet som är avsedd att förläggas till Stockholm.

Under den i omkostnadsstaterna förekommande anslagsposten till sjukvård m. m. ingå bl. a. ersättningar åt verksläkare. Det allmänna spørsmålet om verks- och tjänsteläkarinstitutionerna har endast blivit provisoriskt löst genom de bestämmelser, som meddelats år 1939 angående verksläkare vid den civila statsförvaltningen och år 1940 angående tjänsteläkare vid försvarsväsendet. Det har emellertid hittills icke ansetts lämpligt att upptaga berörda spørsmål till slutlig reglering. Enär det synes erforderligt att avvakta ännu någon tids erfarenhet, innan frågan om verks- och tjänsteläkarinstitutionerna upptages till nytt övervägande, föreslås, att de nuvarande bestämmelserna i ämnet få gälla även under nästa budgetår.

2. Anslag till anläggningsarbeten. Under denna punkt hemställs om visst bemyndigande för Kungl. Maj:t att förfoga över investeringsanslagen å kapitalbudgeten samt reservationsanslagen å riksstatens utgiftshuvudtitel för avskrivning av nya kapitalinvesteringar. Den föreslagna nya dispositionsregeln för ifrågavarande anslag motiveras med en i annat sammanhang föreslagen omläggning av kapitalbudgeten.

3. För flera huvudtitlar gemensamma anslagsberäkningar. Beträffande *ersättning till statens allmänna fastighetsfond* har departementschefen angivit de anslag, som under de olika huvudtitlarna erfordras som ersättning till fonden för upplåtna tjänstelokaler m. m.

I fråga om *ersättning till statens donäners fond för upplåten mark* har departementschefen redovisat de kronögendomar, för vilkas upplåtelse för ändamål, främmande för domänstyrelsens verksamhet, ersättning bör från särskilda budgetanslag utgå till domärfonden.

För närvarande utgår *rörligt tillägg* till befattningshavare, som äro underkastade civila och militära avlöningsreglementena samt manskapsavlöningsreglementet, ävensom till vissa andra befattningshavargrupper och grupper av pensionärer.

I gällande riksstat äro utgifterna för rörligt tillägg beräknade efter 15 procent, till vilken procentsats det rörliga tillägget är maximerat enligt gällande avöningsbestämmelser. Även i riksstatsförslaget för budgetåret 1944/45 ha utgifterna för rörligt tillägg beräknats efter 15 procent.

För nästa budgetår räknas med att *dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl.* fortfarande bör efter oförändrade grunder beredas befattningshavare, som icke berörts av de under senare år genomförda löneregleringarna, däri inbegripna även sådana som förklarat sig icke vilja övergå på ny stat.

Ett särskilt *kristillägg* — med för närvarande 16 procent — utgår till och med det första kvartalet 1944.

Förslag om reglering av kristilläggen för tiden efter första kvartalet 1944 avses att efter överläggningar med tjänstemännens organisationer under den närmaste tiden föreläggas riksdagen. Anslagsbehovet påverkas av vissa organisationsändringar.

De i årets statsverksproposition avhandlade, för flera huvudtitlar gemensamma frågorna avse, såsom av den lämnade redogörelsen närmare framgår, dels avlönings- och omkostnadsanslagen m. m., dels anslag till anläggningsarbeten, dels ock för flera huvudtitlar gemensamma anslagsberäkningar.

Beträffande *avlönings- och omkostnadsanslagen m. m.* kännetecknas Kungl. Maj:ts prövning av föreliggande anslagsäskanden alltfört av stor återhållsamhet i fråga om nya utgiftsändamål.

De riktlinjer för budgetarbetet, för vilka närmare redogjorts i statsverkspropositionen, föranleda icke annat uttalande från utskottets sida än att utskottet finner välbetänkt, att försiktighet i rådande ekonomiska läge fortfarande iakttages i de hänseenden, varom här är fråga.

Uppenbart är, att behovet av en slutlig prövning av de av departementschefen omnämnda vilande löneregleringsfrågorna med tiden framträtt allt starkare. I anslutning till vad departementschefen anfört anser utskottet, att nämnda frågor böra snarast möjligt vinna sin lösning.

Med avseende å omkostnadsanslagen har utskottet bland annat uppmärksammat, att inom riksräkenskapsverket utförts en undersökning angående myndigheternas anskaffningskostnader i fråga om kontorsmateriel. Enligt den i statsrådsprotokollet lämnade redogörelsen har utredningen resulterat däri, att viss materiel torde kunna anskaffas till lägre priser än vad myndigheterna i allmänhet erhållit.

Till den närmare beräkningen av nedelsbehovet för de olika utgiftsändamålen kommer utskottet att taga ställning vid sin detaljbehandling av avlönings- och omkostnadsanslagen.

Utskottet tillstyrker förslaget om benyndigande för Kungl. Maj:t att företaga av departementschefen angivna ändringar i personalförteckningarna beträffande i det föregående berörda tjänstebenämningar.

Likaså tillstyrker utskottet förlängning på sätt Kungl. Maj:t föreslagit av bemyndigandet att medgiva överskridande av de i avlöningsstaterna genom riksdagens beslut maximerade posterna till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, och till avlöningar till icke-ordinarie personal.

Från finansdepartementet har till utskottet överlämnats en redogörelse rörande det sätt, varpå det för föregående budgetår gällande bemyndigandet utnyttjats av Kungl. Maj:t. Utskottet, som kommer att beakta nämnda redogörelse vid prövningen av de särskilda anslagsfrågorna, förutsätter, att riksdagen jämväl framdeles kommer att hållas underrättad om de åtgärder, som i anledning av lämnade bemyndiganden vittgas.

Beträffande Kungl. Maj:ts förslag i fråga om *anslag till anläggningsarbeten* kommer utskottet att senare under riksdagen avgiva utlåtande.

Under rubriken för *flera huvudtitlar gemensamma anslagsberäkningar* har departementschefen behandlat frågor avseende ersättning till statens allmänna fastighetsfond, ersättning till statens domäners fond för upplåten mark samt vidare frågor angående rörligt tillägg, dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. och kristillägg. Beträffande frågan om kristillägg kommer utskottet att framdeles avgiva utlåtande. Ved departementschefen anfört beträffande övriga nu omförmälda spörsmål föranleder icke någon erinran från utskottets sida.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att företaga i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 4 januari 1944 berörda ändringar i personalförteckningarna beträffande vissa tjänstebenämningar;

b) besluta, att det Kungl. Maj:t senast för budgetåret 1943/44 lämnade bemyndigandet att medgiva överskridande av genom riksdagens beslut maximerade anslagsposter till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, eller till avlöningar till icke-ordinarie personal skall efter utgången av budgetåret 1943/44 äga fortsatt giltighet för budgetåret 1944/45;

c) medgiva, att dyrtidstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl. under budgetåret 1944/45 må i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 4 januari 1944 förordade grunder utgå enligt de närmare föreskrifter, som meddelas av Kungl. Maj:t;

d) besluta, att utgifterna för dyrtidstillägg skola beträffande befattningshavare och pensionärer vid de affärsdrivande verken eller vid av dessa övertagna företag eller inrättningar utgå av de medel, av vilka verkets utgifter i övrigt bestridas;

e) besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet i övrigt i förevarande utlåtande anfört.

Stockholm den 28 januari 1944.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Joh. Nilsson* i Malmö, *Pauli, Gränebo, Lindström, Sven Larsson, Bäcklund, Holmström, Gustaf Karlsson, Ohlin* och *Ivar Persson*; samt

från andra kammaren: herrar *Törnkvist, Skoglund* i Doverstorp, *Eriksson* i Stockholm, *Svensson* i Grönvik, *Bergström, Andersson* i Prästbol, *Danielsson, Ward, Isacsson, Andersson* i Malmö, *Holmdahl* och *Olsson* i Kullenbergstorp.
